

2021-07-28
SAMnr
[mailadress](#)

NN
Gården
Hjo

Rådgivning om biologisk mångfald i åkerlandskapet (modul 17A)

Sammanfattning

- › Fortsätt med att spara bärande träd och buskar när ni röjer utmed stenmurar och åkerkanter. Komplettera gärna med att spara och vid behov plantera sticklingar med sälg (hanplantor)
- › Lämna några mindre ytor oslagna när ni tar första skörd ensilage, och gör på samma sätt med några andra ytor vid andra skörden. Gör det på strategiska ställen, tex trånga hörn och kilar, och för att jämna ut åkerkanter vid tex hinder och holmar
- › Gör en enklare variant av skalbaggeås. Lämna en remsa av vallen när den plöjs upp inför sådd av höstraps

Bakgrund

Företaget har ekologisk växtodling och mjölkproduktion med ca 170 hektar åker. Huvudsakliga grödor är slätter- och betesvallar med ca 135 hektar, höstvetete 20 hektar, havre/korn 15 hektar och raps ca 10 hektar. Vallarna ligger oftast tre år innan de bryts upp.

Gården ligger i mellanbygd med åkrar, betesmarker och skogsdungar.

De åtgärder för att gynna biologisk mångfald i åkerlandskapet som ni redan gör är i första hand att driva både växtodlingen och djurhållningen ekologiskt, samt att spara bärande träd och buskar vid åkerkanter. Utöver stöd för ekologisk produktion söker ni inga miljöstöds.

Frågeställning

- › Vilka åtgärder kan göras för att gynna naturliga fiender till bladlöss och andra skadeinsekter?
- › Vilka åtgärder kan vidtas för att gynna pollinerande insekter och få mer blommande växter på gården?

Åtgärdsplan

1. Spara och plantera sälg, hanplantor
När humlor och bin kommer fram på våren är pollen från hansälg bland det viktigaste för att de ska hitta mat. Så utöver att ni sparar bärande träd som rönn och oxel vore det värdefullt om ni kan spara hansälg. Vid behov även plantera nya sticklingar, det är enkelt att få dem att rota sig. Hanplantorna av sälg är de som har klart gula ”videkissar” på våren. Ska man ta från annan mark behöver man såklart fråga om lov.

Fördelar för biologisk mångfald: fler humlor och bin som kan bygga starka samhällen efter vintern.

Fördelar för företaget: bättre pollinering i raps, samt bättre pollinering av frukt & bär.

Tidsplan: från våren 2022

Kostnad: Begränsad, lite arbetstid.

2. Lämna några remsor av slåttervallen oskördad
Genom att lämna några remsor av vallen oskördad kommer rödklöver och vitklöver att kunna blomma och erbjuda nektar och pollen åt bla humlor och bin. Lämna några ytor oskördade vid första skörden, några andra vid andra skörden. Lämna dessa ytor där det kan underlätta för er genom att tex fältkanter blir rakare, eller att ni inte behöver backa in i trånga hörn eller kilar.

Fördelar för biologisk mångfald: fler blommande örter som ger pollen och nektar åt pollinerande insekter. Den oslagna ytan vid förstaskörden kan också gynna häckande fåglar i fältet.

Fördelar för företaget: bättre pollinering i raps, samt bättre pollinering av frukt & bär.

Tidsplan: från försommaren 2022

Kostnad: Begränsad. Utebliven intäkt av förstaskörd ca 3 000 kr/kg ts á 0,54 kr (Länstyrelsens bidragskalkyler 2021, priset reducerat med kostnad för hackning) blir ca 1 620 kr/ha, men på en liten yta.

3. Gör en förenklad version av skalbaggeås: lämna en remsa vall när vallen ska brytas före sådd av höstsådd

Lämna en ca 3 meter bred remsa kvar av vallen när denna plöjs upp inför sådd av höstraps. Detta blir en förenklad variant av skalbaggeås. På remsan av vall kan skalbaggar och spindlar övervintra, de har redan kunnat vara kvar här och förökat sig under de tre vallåren. Skalbaggarna och spindlarna kommer då att ha kortare sträcka att komma in i de kommande grödorna raps och höstvetete. De kan då tidigare, och i en större del av fältet, äta bladlöss, rapsbaggar och andra skadeinsekter. Eftersom det är en slåttervall som ni

lämnar, kommer här även finnas vitklöver som kan blomma och därmed gynna pollinerande insekter. Det kan därmed bli en bättre pollinering i höstrapsen och högre skörd. Låt vallremsan vara kvar när ni odlar höstraps och höstvete. Sedan kan ni se om det är lämpligt att plöja den inför att det ska bli ny vallinsädd.

Fördelar för biologisk mångfald: Fler skalbaggar och spindlar som kan överleva och som övervintra. Fler blommande örter som ger pollen och nektar åt pollinerande insekter. Bra miljö med både mat (insekter) och ytor för fåglar.

Fördelar för företaget: Fler nyttodjur som kan äta rapsbaggar och bladlöss. Bättre pollinering i raps. Vallremsan kan bli en tillfällig markväg under några år och ev. kan körning i grödorna bredvid (raps och vete) minska.

Tidsplan: från sommaren 2022. Bästa platsen då är längs med vallen på skifte 74B, tidigare kraftledningsgata. Senare kan det vara aktuellt på skifte 43A.

Kostnad: Uteblivet täckningsbidrag höstraps (mindre areal med raps), ca 9 900 kr/ha, samt uteblivet ekostöd 1 500 kr/ha, på en begränsad areal.

Övriga åtgärder

Utöver dessa åtgärder pratade vi även om att:

- Låta en del ogräs på baksidan av lagårdar och maskinhallar få stå kvar utan putsning (eller med sen putsning). Växter som är särskilt bra för nyttoinsekter är bland annat maskrosor, brännässlor och hallon.
- Ev. ställa ut halmbalar på större skiften, för att ge övervintringsplatser för humlor
- Ev. anlägga lärkrutor i höstvetet. Genom att stänga av utmatningen av utsädet på 2-4 meter skapas ytor som förbättrar lärkornas möjligheter att häcka. Lämna 2 sådana rutor per hektar, men bara i fält som är minst 10 hektar, och inte närmre fältkanten än 100 meter.
- Lämna ev. obrukade ytor runt brunnar, stolpar och andra hinder, för att därmed även få enklare brukning
- Ev. anläggning av våtmark

Rådgivningsplan

2022 Upprepad växtnäringsbalans (10D)

2022 Betesstrategi (42A)

2023 Uppföljning (1B)

Bilagor

Karta med noteringar.

Med vänlig hälsning,

Jan Hill
Länstyrelsen, 403 40 Göteborg
010-224 52 40
jan.hill@lansstyrelsen.se

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Aktiviteten är delfinansierad med EU-medel via Länsstyrelsen i Västra Götalands län